

ליקוטי אמרים פרק לא

תא

בענייני הנ"ל: פרקים כט"ל. עוז וחזקה במקומו: דברי הימים א טז, כז. ואין השכינה שורה .. וכן לדבר הלכה: שבת ל, ב. כתב האר"י ז"ל: פע"ח שער עולם העשי' ספ"א. שער הכוונות ריש ענין ברכות השחר. מיניה וביה אבא לשד"י ביה נרגא: סנהדרין לט, ב. פגע בו כיוצא בו: שבת קכא, ב. בכל עצב יהיה מותר: משלי יד, כג. לעיל פכ"ו.

פרק לא והנה אף אם כשיאריך הרבה להעמיק בענייני הנ"ל כשעה ושתי' להיות בנמיכת רוח ולב נשבר יבא לידי עצבות גדולה לא יחוש ואף שעצבות היא מצד קליפת נוגה ולא מצד הקדושה כי בצד הקדושה כתיב עוז וחזקה במקומו ואין השכינה שורה אלא מתוך שמחה וכן לדבר הלכה וכו' אלא שאם העצבות היא ממילי דשמיא היא מבחי' טוב שבנוגה [ולכן כתב האר"י ז"ל שאפי' דאגת העונות אינה ראויה כ"א בשעת הוידוי ולא בשעת התפלה ות"ת שצ"ל בשמחה שמצד הקדושה דווקא] אעפ"כ הרי כך היא המדה לאכפיא לס"א במינה ודוגמתה. כמארו"ל מיניה וביה אבא לשד"י ביה נרגא ופגע בו כיוצא בו. וע"ז נאמר בכל עצב יהיה מותר והיתרון

פרק לא: כל הפרק – עיין ביאור תניאי.

(כ"ק אדמו"ד²)

כשיאריך הרבה להעמיק בענייני הנ"ל כשעה ושתי' להיות בנמיכת רוח ולב נשבר .. כך היא המדה לאכפיא לס"א במינה ודוגמתה. כמארו"ל מיניה וביה אבא לשד"י ביה נרגא ופגע בו כיוצא בו: בכל המשך הענינים נקט אדה"ז ב' לשונות: „כשעה ושתיים“, „נמיכת רוח ולב נשבר“, „במינה ודוגמתה“, „מיני' ובי' אבא לשד"י ב"י נרגא ופגע בו כיוצא בו“.

והם כנגד שני הענינים המבוארים בפכ"ט ובפ"ל: בפכ"ט – מדובר אודות העצבות שבאה ע"י ההתבוננות בחומריות הגוף, בין חומריותו שמצ"ע ובין מה שנתגשם ע"י „שנשתמש בו הרבה באכו"ש ושאר עניני עוה"ז“³, שהו"ע קליפת נוגה; משא"כ בפ"ל – מדובר אודות ההתבוננות „שאינו סר לגמרי מהרע .. כגון להפסיקו באמצע שיחה נאה (דברים בטלים) או סיפור בגנות חבירו (לשון הרע)“, עד ששגגות נעשו לו כזדונות⁴ – ענינים של קליפה ממש⁵.

[אלא שמצד ההתכללות שבתורה, הרי בפרטיות נזכרים גם בפכ"ט ענינים השייכים לג' קליפות

הטמאות, כגון מ"ש שם „לא נתקבלה תשובתו ועוונותיו מבדילים“, שהכוונה בזה היא לתשובה על עבירות ממש; וכן בפ"ל נזכרים גם ענינים השייכים לקליפת נוגה, כגון ההתבוננות „אם הוא עובד ה' .. בעבודת התפלה בכוונה .. בכל כחו“, וכן ההתבוננות אם ה' יכול להתגבר במצבו של היושב קרנות, שאין זה אלא קליפת נוגה בלבד (שהרי בפועל אינו יושב קרנות ולא עשה איסור ח"ו, ועוד זאת, שגם אם ה' במצבו של היושב קרנות – אפשר שהי' יכול להתגבר ולעמוד בנסיון). אבל בכללות, מדובר בפכ"ט אודות קליפת נוגה, ובפ"ל אודות ג' קליפות הטמאות, כנ"ל].

וזהו תוכן החילוק בין ב' הלשונות שבכל המשך הענינים:

„כשיאריך .. כשעה ושתיים“: „כשעה“ – אם נפל בג' קליפות הטמאות, שאז קל יותר להבחין; „ושתיים“ – באם נפל בקליפת נוגה, שאז קשה יותר להבחין (כידוע חילוק הבירור מעשו או מלבן שדורש זמן רב הרבה יותר⁶).

„להיות בנמיכת רוח ולב נשבר“: „בנמיכת רוח“ – ע"י מצבו בקליפת נוגה; „ולב נשבר“ – ג' קליפות הטמאות.

(4) ב"מ לג, ב. (5) אבל ראה „לקוטי פירוש" לעיל פכ"ט ד"ה להשפיל. (6) ראה אוה"ת בראשית רכב, א. ובהערות וציונים לדף רכו, א.

(1) ושם מבאר בנוגע לכללות הפרק – שנתבארו בו ג' אופנים בהמתקת הדינים של היצה"ר ונה"ב (וראה הערה 18). (2) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות“. (3) לעיל פי"ג.

השמחה הבאה אחר העצב כדלקמן: בפירקין. אין הדינים נמתקין אלא בשרשן: לקרית' להארז"ל וישב ס"פ הלא לאלקים. פע"ח שער השבת פי"ז. פכ"ד. ועיין גם פע"ח שער השופר פ"א. טעמי המצוות מצות פרה אדומה.

היא השמחה הבאה אחר העצב כדלקמן. אך באמת אין לב נשכר ומרירות הנפש על ריחוקה מאור פני ה' והתלבשותה בס"א נקראים בשם עצבות כלל בלשון הקודש כי עצבות היא שלכו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו אבל מרירות ולב נשכר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר רק שהיא חיות מבחי' גבורות קדושות והשמחה מבחי' חסדים כי הלב כלול משתיהן. והנה לעתים צריך לעורר בחי' גבורות הקדושות כדי להמתיק הדינים שהם בחי' נפש הבהמי' ויצה"ר כששולט ח"ו על האדם כי אין הדינים נמתקין

הרי כך היא המדה לאכפאי לס"א במינה ודוגמתה כו': ולכן נקראת "נוגה", מלשון הארה, כי ע"י בחי' זו ה"ה מתקרב לאור הקדושה.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁴)

עצבות היא מצד קליפת נוגה: כי היא בחי' יש.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁵)

וכן לדבר הלבנה וכו': צ"ע הכוונה בתיבת "וכו'", כי המשך המאמר בשבת שם ("וכן לחלום טוב") לכאורה אינו שייך לכאן. ואולי הכוונה לרמוז למארז"ל¹⁶ "אין עומדין להתפלל .. אלא מתוך שמחה כו'".

(כ"ק אדמו"ר¹⁷)

בשמחה שמצד הקדושה דווקא: ולא שמחה של הוללות וכיו"ב.

(כ"ק אדמו"ר¹⁷)

כך היא המדה לאכפאי לס"א במינה ודוגמתה כמארז"ל מיניה וביה אבא לשדי' ביה נרגא .. לעתים צריך לעורר בחי' גבורות הקדושות כדי להמתיק הדינים .. כי אין הדינים נמתקין אלא בשרשן כו': יש ג' בחינות במיתוק הגבורות: (א) "מיני' ובי' אבא כו'". (ב) מיתוק הגבורות בשרשן. (ג) מיתוק הגבורות בחסדים. ביאורן – עיין ביאור תניא¹⁸.

(כ"ק אדמו"ר¹⁸)

יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה לא פריך השתא חמשים כו' .. ונראה לר"י דכל היכא דפשיטא לי' דבעי למימר אפי' טובא לא פריך. (13) אגרות-קודש ח"ג ע' ריב. (14) אוה"ת דרושים לשבת שובה ע' בתקה. (15) אוה"ת מסעי ע' אשצ. (16) ברכות לא, א. (17) "שיעורים בספר התניא" ע' 363. (18) ושם – לאחרי ששואל "כיון שבאמת מרירות אינו עצבות שמצד ק"נ כי אם גבורות קדושות, למה כתב מתחלה .. לאכפאי

„לאכפאי לס"א במינה ודוגמתה": „במינה" – ע"י ההתבוננות בעיני ג' קליפות הטמאות, שהם ממין הס"א ממש; „ודוגמתה" – ע"י ההתבוננות בעיני קליפת נוגה, שהיא רק בדוגמא לג' קליפות הטמאות, ולא ג' קליפות הטמאות ממש.

„מיני' ובי' אבא לשדי' בי' נרגא ופגע בו כיוצא בו": בהמשך ד, מיני' ובי' אבא לשדי' בי' נרגא" „מעצמו של יער יכנס בתוך הגרון להיות בית יד ויקצצו בו את היער" – הרי כריתת היער אינה ע"י העץ עצמו (אלא שהעץ גורם שהמתכת תוכל לכרות את היער), ע"ד ההתבוננות בעיני קליפת נוגה, שאינה ממין הס"א ממש; משא"כ „פגע בו כיוצא בו" – הכוונה שהפוגע הוא כיוצא בו ממש, כהמעשה בגמ'⁸ שנפל נחש א' לביהמ"ד ועמד א' והרגו ואמר רבי „פגע בו כיוצא בו" „הנחש רודף, ונעשה זה כיוצא בו", ע"ד „לאכפאי לס"א" ע"י ההתבוננות בעיני ג' קליפות הטמאות, שהן כיוצא בה ממש.

(כ"ק אדמו"ר⁹)

כשעה ושת"י: כאן¹⁰ אין להקשות למה הזכיר שני הזמנים¹¹, ד"ל שהכוונה לשעה ושתיים ואפילו טובא – עיין שבת ס, ב תוד"ה השתא¹². וש"נ.

(כ"ק אדמו"ר¹³)

ואף שעצבות היא מצד קליפת נוגה .. אעפ"כ

(7) פרש"י סנהדרין שם. (8) שבת קכא, ב (וכפרש"י). (9) לקו"ש ח"ה ע' 193 הערה 58. לקוטי ביאורים בספר התניא ע' קפט ואילך. תו"מ חנ"א ע' 464 ואילך. (10) משא"כ בשר"ע אדה"ז (או"ח סתרל"ט סי"ג, ועד"ז שם סכ"ה סכ"ט) – נתבאר בארוכה באגרות-קודש ח"ג ע' רי ואילך. (11) ראה גם „לקוטי פירושים" לעיל ד"ה כשיאריך. (12) ושם (על קושיית הגמרא „השתא חמש שרי ארבע מיבעיא"). „בפרק קמא דטוכה גבי רבי

ליקוטי

פרק לא

אמרים

תג

ודוגמתה כו" – כוונתו על אותו הרגע של העדר החיות, ועל זה מסביר שאפילו על רגע זה "לא יחוש", כי "כך היא המדה כו".

ועפ"ז יומתק מ"ש אדה"ז לקמן (לאחר שמבאר ש"אין לב נשבר ומרירות הנפש .. נקראים בשם עצבות כלל .. (ו)אדרבה", ואעפ"כ ממשיך) שעי"ז מהפך את העצב דמילי דעלמא (שכוונתו בזה למצב העצבות שלפני התעוררות המרירות, שהוא המהפך את העצב ממילי דעלמא). וק"ל.

ועיין ג"כ לעיל רפכ"ו: "העצב מצד עצמו אין בו מעלה, רק שיגיע ויבא ממנו איזה יתרון, והיינו השמחה האמיתית בה' אלקיו הבאה אחר העצב האמיתי לעתים מזומנים על עוונותיו במר נפשו כו" 25. (כ"ק אדמו"ר 26)

עצבות היא שלבו מטומטם כאבן ואין חיות בלבו אבל מרירות ולב נשבר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר: ולכן השמחה שאחר המרירות היא הוכחה שהמרירות היא כדבעי (ואינה עצבות). כי מאחר שהמרירות יש בה חיות ה"ה בא עלידה לידי שמחה שהיא בחי' חיות, משא"כ העצבות, מאחר שאין בה חיות, לא יבוא ממנה לידי שמחה.

(כ"ק אדמו"ר נוהרש"ב 27)

אבל מרירות ולב נשבר אדרבה הרי יש חיות בלבו להתפעל ולהתמרמר: אי אפשר לומר שחיות זו היא ממה שנתרחק, דאין שייך לומר שמזה יהי' לו חיות, אלא החיות היא מצד הטוב טעם שיש לו באלקות.

ולהעמיק דעת בגדולת ה' ב"ה .. שעי"ז יבין היטב ריחוקו מה' ויבוא עי"ז למרירות אמיתית .. עד שגם הנה"ב ישוב לאהבה את ה' .. ולא ע"ד אתכפיא בלבד. וזהו שנת' כאן בהמתקת הגבורות בשרשן. אבל עכ"ז גם שנהפך האהבה לה' אינו כי אם שחפץ ומשתוקק להבטל ולהכלל, אבל .. שיוכלו ממש הגבורות והדינים דנה"ב באלקות ממש זהו ע"י המתקת הגבורות בחסדים שית' לקמן בסוף הפרק שהוא ע"י עסק התומ"צ דוקא, ולא ע"י אהויר בתפלה לבד וכו". (19) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). (20) ושם: "כיון שנברא הברזל התחילו האילנות מרתתים. אמר להן מה לכם מרתתין, עץ מכם אל יכנס בי, ואין אחד מכם ניוזק". (21) קיצורים והערות ע' לו. (22) בש"ס שלפנינו, בעי' וביל"ש: "ליזיל". (23) וראה תר"מ תנש"א ח"א ע' 383 הערה 81: "ויש גורסין: לישדי". (24) שמואל"ב רמז קמו. עובדי. (25) לכאורה הכוונה – שכאשר העצב הוא "אמיתי", היינו שהוא כדבעי (ראה גם "לקוטי פירושים" שם ד"ה העצב), הרי הוא פועל את ענין המרירות ("במר נפשו"), כמבואר בפנים. (26) "שיעורים בספר התניא" ע' 365 הערה 7. (27) אגרות קודש ח"א ע' רנא.

מדה: פירושו: הנהגה (ואינו לשון שיעור ומדידה). (כ"ק אדמו"ר 19)

מיניה וביה אבא לשרי' ביה נרגא: "מיני' וביני' – מבחי' הטוב שבקליפת נוגה, "לשרי' בני' – בבחי' הרע דקליפת נוגה ובג' קליפות הטמאות.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ 15)

מיניה וביה אבא לשרי' ביה נרגא: עיין בר"ס פ"ה 20.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ 21)

לשרי' ביה נרגא: בסנהדרין שם – "ניזיל 22 בני' נרגא" 23, וכן הוא בעין יעקב ויל"ש 24.

(כ"ק אדמו"ר 27)

באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש .. נקראים בשם עצבות כלל כו: לכאורה אינו מובן: מאחר ש, באמת אין לב נשבר ומרירות הנפש .. נקראים בשם עצבות כלל כו" – א"כ מהו שכתב אדה"ז לפני' "ואף שעצבות היא מצד קליפת נוגה .. אעפ"כ כך היא המדה לאכפיא לס"א במינה ודוגמתה .. וע"ז נאמר בכל עצב יהי' מותר כו", וכי בא להסביר דעה שהיא היפך האמת?

וי"ל בדרך אפשר:

טוד התוצאות מהתבוננות המבוארת בפרקים אלו (שהוא גרוע מקל שבקלים וכו') – שתחלה בא לידי שפלות וביטול, והוא נבזה בעיני עצמו בתכלית, דהיינו העדר המציאות והחיות (עצבות); אלא ש(אם התבוננותו היא כדבעי) אין מצב זה נמשך, כי תיכף ומיד מתמרמר איך זה נפל כ"כ וכו' (מרירות). ומ"ש אדה"ז "כך היא המדה לאכפיא לס"א במינה

לסט"א במינה ודוגמתה, ומה הפרש יש בין לאכפיא לסט"א במינה ודוגמתה לבין המתקת הדינים בשרשן בחי' גבורות קדושות דמרירות, ועוד צ"ל מה שנמצא לפעמים בהמתקת הגבורות הם בחסדים: "יש בענין זה ג' חילוקים. א', לאכפיא לסט"א במינה ודוגמתה, ע"ד מיני' ובי' אבא כו' ע"י טוב דנוגה .. הב', המתקת הגבורות בשרשן גבורות קדושות, הג', המתקת הגבורות בחסדים. וכל הג' מדרגות נתבאר בפרק זה". ומבאר ג' אופנים הנ"ל בהמתקת הדינים של היצה"ר ונה"ב (ע"פ משל מג' אופנים בהמתקת מים הרעים במים היפים): "הא' הוא ע"י העצבות ממילי דשמיא שמטוב שבנוגה, שעי"ז אתכפיא סט"א במינה ודוגמתה, היינו שרע דנה"ב נעשה כפוף מהעצבות שהוא ג"כ מהנה"ב רק שהוא מהטוב שבו להתעצב ממילי דשמיא, אבל לא שנהפך מהותו לגמרי, רק שבשעה זו בטלו רצונותיו הזרים ברתיחת דמים מפני שעצב על שהוא רחוק מה', ועד"נ מיני' ובי' אבא לישדי' בני' נרגא .. שאינו נק' עדיין בשם המתקת כ"כ. אבל עיקר ענין מיתוק הגבורות בשרשן הוא .. לעורר גבורות קדושות בנה"א ממקור הגבורות שהיא בינה שבנה"א כנו' פ"ג להתבונן

לעולם ירגיז אדם כו': ברכות
ה, א. להיות נמרי דחושבנא
הנ"ל: פכ"ט. כנ"ל: שם.
לנחמו בכפליים: ע"ד לשון
חז"ל – יל"ש ישעי' רמז
תמה. איכה רבה ספ"א.

אלא בשרשן ולכן ארו"ל לעולם ירגיז אדם יצ"הט והיינו
בכל עת שרואה בנפשו שצריך לכך אך שעת הכושר
שהיא שעה המיוחדת וראויה לכך לרוב בני אדם היא
בשעה שהוא עצב בלא"ה ממילי דעלמא או כך בלי
שום סבה אזי היא שעת הכושר להפך העצב להיות
ממרי דחושבנא הנ"ל ולקיים מארו"ל לעולם ירגיז וכו'
כנ"ל ובוה יפטר מהעצבות שממילי דעלמא ואח"כ יבא
לידי שמחה אמיתית דהיינו שזאת ישיב אל לבו לנחמו
בכפליים אחר הדברי' והאמת האלה הנ"ל לאמר ללבו
אמת הוא כן בלי ספק שאני רחוק מאד מה' בתכלית
ומשוקץ ומתועב כו' אך כל זה הוא אני לבדי הוא הגוף
עם נפש החיונית שבו אבל מ"מ יש בקרבי חלק ה'

[מ, א]

בשעה שהוא עצב בלא"ה ממילי דעלמא .. אזי
היא שעת הכושר להפך העצב להיות ממרי
דחושבנא: כי עצבות זו ענינה שמזכירים לו
מלמעלה „להיות ממרי דחושבנא“.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב³⁵)

סבה: חסר יו"ד. וכן הוא במלכים א יב, טו.

(כ"ק אדמו"ר²)

ואח"כ יבא לידי שמחה אמיתית: וזהו הסימן על
מרירות אמיתית³⁶, כי כאשר המרירות היא אמיתית
ה"ה מסיר באמת את ההעלמות וההסתרים, וממילא
תהי' אח"כ העבודה בשמחה.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב³⁷)

ואח"כ יבא לידי שמחה אמיתית .. לאמר ללבו
.. יש בקרבי חלק ה' ממש .. שהיא נפש
האלקית .. רק שהיא בבחי' גלות .. ולזה אשים
כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה
.. כשאשים כל מגמתי בתור' ומצות .. וזאת

סבה, כי אז מזג הלב מוכן לזה ובנקל להפוך כו'. והבי' דהנה עיקר
הסבה למיני עצבות שכלי שום סבה .. הוא להיות כי הלב יודע
מרת נפשו כי אז יש עליו דין למע' ודנים אותו .. ומזלי חזי לכן
נופל עליו עצבות למטה .. ולכן אז הוא שעת הכושר לעורר
מרירות בנפשו על ריחוקו מה' וירגיז על הרע שבו וכו'. ומסיים,
שמ"ש כאן ב' מיני עצבות, ממילי דעלמא או כך בלי שום סבה,
הוא מכוון לב' דברים הנ"ל .. טעם הראשון הוא שייך לעצבות
שממילי דעלמא, וטעם הב' .. לעצבות שכלי שום סבה.
35 קונטרס התפלה ע' 25. 36 ראה גם „לקוטי פירושים“
לעיל ד"ה עצבות היא שלבו. 37 סה"מ תרס"ט ע' י.

וזהו מ"ש לעיל²⁸ שבשביל המרירות צריך „להתבונן
בגדולת ה' אשר חטא לו“, כי כל מה שיתבונן יותר
בגדולת ורוממות ה' – כך תהי' המרירות בתוקף
יותר על מה שנתרחק מה'²⁹.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב³⁰)

מרירות ולב נשבר .. יש חיות בלבו .. רק
שהיא חיות מבחי' גבורות קדושות: וכמ"ש
בלקו"ת³¹ בענין מררי, שהיא מבחי' הגבורות, והוא
בחי' מרירות הנ"ל.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³²)

אין הדינים נמתקין אלא בשרשן: לכאורה צריך
להיות סיום כל התיבות שווה – במ"ם („אין הדינים
נמתקים אלא בשרשם“) או בנו"ן („אין הדינין נמתקין
אלא בשרשן“).

(כ"ק אדמו"ר³³)

אך שעת הכושר כו': עיין ביאור תניא³⁴.

(כ"ק אדמו"ר²)

28 פכ"ו. 29 ראה גם „לקוטי פירושים“ לעיל פכ"ו ד"ה
צריך. 30 הוספות לסה"מ תר"ס ע' שצב. 31 במדבר א, ג.
נשא כ, סע"ג. כג, ב אילך. 32 אוה"ת דרושים לחה"פ ע'
תשעב. שה"ש ע' רנד. 33 „מראה מקומות, הגהות והערות
קצרות“, „הערות ותיקונים בדרך אפשר“. 34 ושם מביא
„מהדרושים הישנים של אדמו"ר הזקן .. הטעם לשעת הכושר
לעצבות ממילי דשמאי בשעה שהוא עצב בלא"ה הוא מפני שני
דברים. הא', להיות הנה"א מלוכשת בנה"ב לכן לא תוכל הנה"א
להוציא ולהתגלות איהו כח ופעולה ממנה כי אם לפי טבע ומזג
הנה"ב אז באותה שעה .. ולכן שעת הכושר לעורר מרירות
בנפשו הוא בשעה שעצב בלא"ה או ממילי דעלמא או בלי שום

ליקוטי אמרים

פרק לא

תה

להשיבה אל בית אביה
כנעור: ע"ד לשון הכתוב –
אמור כב, יג.

ממש שישנו אפי' בקל שבקלים שהיא נפש האלהית עם ניצוץ אלקות ממש המלוכש בה להחיותה רק שהיא בבחי' גלות וא"כ אדרבה כל מה שאני בתכל' הריחוק מה' והתיעוב ושיקוץ הרי נפש האלהית שבי בגלות גדול יותר והרחמנות עליה גדולה מאד ולזה אשים כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אביה כנעורי' קודם שנתלכשה בגופי שהיתה

אמת כן הוא בלי ספק שאני רחוק מאד .. ולזה אשים כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אביה כנעורי' .. וזאת תהי' עבודתו כל ימיו בשמחה רבה היא שמחת הנפש בצאתה מהגוף .. כמשל בן מלך שהיה בשביה .. ויצא לחפשי אל בית אביו המלך: י"ל שענין זה שייך גם בצדיק גמור, שהרי מבואר לקמן⁴⁷ ש"אפי' .. צדיק גמור עובד ה' ביראה ואהבה בתענוגי' .. הוא דבר בפני עצמו ירא ה' ואוהבו" (יש מי שאוהב⁴⁸), וההתבוננות בריחוק זה מעוררת אותו, להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אבי' כנעורי'". ומאחר שהריחוק בין בחי' יש לביטול במציאות הוא ריחוק שלא בערך כלל – מובן שגם השמחה הבאה עי"ז היא שמחה גדולה ביותר.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁹)

נפש האלהית עם ניצוץ אלקות ממש המלוכש בה: להעיר מע"ח שער מב פ"א: "יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחי' אלקות נמשך ממדרגה האחרונה שבבורא, וזהו הניצוץ מתלבשת בכח ניצוץ א' נברא שהוא נשמה כו"ל".

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

מגמתי: פירוש "מגמה" – מחשבה וחשק (מצודת ציון לחבקוק א, ט).

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

אל בית אביה כנעורי': בכתוב – "ובת כהן גו'

ביתר שאת כו"ל. (41) ח"ג ת, א ואילך. (42) נצבים מז, א. וראה גם לקו"ת ואתחנן ת, ב. (43) תהלים ב, יא. (44) אוה"ת פינחס ע' אקפז. (45) דברי הימים ב לב, א – הובא בסנהדרין צד, ב. (46) ושם: "רבי יודן אמר בכל מקום שנאמר אחרי סמוך, אחר מופלג. ור' הונא אמר בכל מקום שנאמר אחר סמוך, אחרי מופלג. וכו"ל. (47) פל"ה. (48) תו"א בהוספות קיד, ד. ובכ"מ. (49) תו"מ תשמ"ב ח"א ע' 128.

תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה כו': והיא בחי' שמחה של מצוה.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ³⁸)

ואח"כ יבא לירי שמחה אמיתית .. וזו היא בחי' תשובה .. וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה כו': מבואר כאן שגם בבעל תשובה צ"ל שמחה, וכמבואר לקמן ספ"ל³⁹ ובאגה"ת פי"א⁴⁰. וצ"ע איך יתקן מ"ש בזהר⁴¹ שבבעל תשובה אין שייך שמחה. ונראה שהוא ע"ד המבואר בלקו"ת⁴² בענין ההפרש בין הלשונות "שמחה" ו"גילה", ש"גילה" היא כשהשמחה היא רק בפנימיות, ומה שנראה בגילוי הוא רעדה (כמ"ש⁴³, "וגילו ברעדה"), וזהו ענין ר"ה, שאז היראה היא עיקר והחדוה היא בפנימיות. ועד"ז הוא בבעל תשובה.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁴⁴)

לנתמו בכפליים אחר הרברי' והאמת האלה הנ"ל לאמר ללבו אמת הוא כן כו': כלומר: לאחר שנוכח (ע"י ההתבוננות, "בענינים הנ"ל") באמיתיות פחיתות מצבו, במה יוכל להתנחם? וע"ז מבאר – "לאמר ללבו אמת הוא כן .. אבל מ"מ יש בקרבי חלק ה' כו"ל".

(כ"ק אדמו"ר¹⁹)

אחר הרברי' והאמת האלה: בכתוב⁴⁵ – "אחרי הדברים והאמת האלה". לביאור החילוק בין "אחר" ל"אחרי" – ראה ב"ר פמ"ד, ה⁴⁶.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

(38) קיצורים והערות ע' כד. (39) ושם: "בכל פרטי מיני שמחות הנפש הנ"ל אין מהן מניעה להיות נבזה בעיניו נמאס ולב נשבר ורוח נמוכה בשעת השמחה ממש כו"ל. (40) ושם: "להיות בלבו ההכנעה היא בחי' תשובה תתאה כנ"ל וגם השמחה בה' שתיהן ביחד כבר מילתא אמורה בלק"א ס"פ ל"ד .. ומ"ש וחטאתי נגדי תמיד אין המכוון להיות תמיד עצב נבזה ח"ו דהא כתוב בתרי' תשמיעני ששון ושמחה .. שצ"ל כל ימיו בתשובה עילאה שהיא בשמחה רבה .. ואדרבה לענין השמחה יועיל זכרון החטא

נכללת באורו ית' ומיוחדת עמו בתכלית וגם עתה כן
 תהא כלולה ומיוחדת בו ית' כשאשים כל מגמתי בתור'
 ומצות להלביש בהן כל עשר בחינותיה כנ"ל וכפרט
 במצות תפלה לצעוק אל ה' בצר לה מגלותה בגופי
 המשוקץ להוציאה ממסגר ולדבקה בו ית' וזו היא בחי'
 תשובה ומעשים טובים שהן מעשים טובים שעושה
 כדי להשיב חלק ה' למקורא ושרשא דכל עלמין.
 וזאת תהיה עבודתו כל ימיו בשמחה רבה היא שמחת
 הנפש בצאתה מהגוף המתועב ושבה אל בית אביה
 כנעוריה בשעת התורה והעבודה וכמארו"ל להיות כל
 ימיו בתשובה ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות
 והשביה כמשל בן מלך שהיה בשביה וטוחן בבית
 האסורים ומנוול באשפה ויצא לחפשי אל בית אביו

לצעוק אל ה': ע"ד לשון
 הכתוב – תהלים קז, ו. כח.
 להוציאה ממסגר: ע"ד לשון
 הכתוב – תהלים קמב, ח.
 וכמארו"ל להיות כל ימיו
 בתשובה: שבת קנג, א⁵⁴.
 וטוחן בבית האסורים: ע"ד
 לשון הכתוב – ס' שופטים
 טז, כא.

[מ.ב]

מצוה גם במצות התשובה⁵⁶: (א) „שלא לערכב
 ולכלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף” – וא"כ כל
 המצוות שוות בזה (גם מצות התשובה, אף שכלולה
 בה התבוננות ב„עצבון הגוף כו”); (ב) „אין לך שמחה
 גדולה כצאת מהגלות כו” – שמצד ענין זה יש
 יתרון בשמחת מצות התשובה על שמחת שאר
 המצוות⁵⁷, שהרי ענין היציאה מהגלות הוא עיקר
 מצות התשובה, משא"כ בשאר מעשים טובים כו”.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁸)

שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה: החילוק
 בין „גלות” ל„שביה”: ענין הגלות – שייך גם בעצם
 הנשמה (כמ"ש⁵⁹ „ציון במשפט תפדה”, ש„ציון” קאי
 על עצם הנשמה, שגם היא צריכה לפדי' מהגלות⁶⁰),
 אבל ענין השבי' אינו שייך בה ח"ו, כי אם בהכחות
 של הנשמה שבהתלבשות בגוף, שהם שבויים ממש.
 ומה שמוסיף אדה"ז גם „והשבי” (אף שענין זה אינו
 שייך בעצם הנשמה) – כי ע"י הפדי' (של כחות
 הנפש המלובשים בגוף) מהשבי' השמחה היא גדולה
 יותר, כי „יתרון האור” הוא ע"י הפיכת החושך דוקא

התשובה יכול לבוא לידי יתרון שלא בערך על שמחת שאר
 המצוות, תיכף בהתבוננו שתשובה היא למעלה שלא בערך שאר
 המצוות [שהרי ת"ס⁵⁹ הוא שרשע גמור והרהר תשובה נעשה
 תומ"י צדיק גמור (ראה „לקוטי פירושים” לעיל פ"א ד"ה ואם
 אח"כ (הא'.) וש"נ)], וממילא גם שמחתה. (58 אגרות-קודש
 חכ"ד ע' קט. 59 ישע"א, א. כז. 60 לקו"ת דברים א, סע"ב.
 ובכ"מ.

ושבה אל בית אבי' כנעורי". ולהעיר מזח"ב צה, ב:
 „ובת כהן .. דא נשמתא קדישא”.

(כ"ק אדמו"ר⁶¹)

בשמחה רבה .. שמחה גדולה: החילוק בין
 לשונות אלו – י"ל ש„רבה” הוא בכמות ו„גדולה”
 הוא באיכות, ע"ד החילוק בין „רבו מעשיך”⁵⁰
 ל„גדולו”⁵¹ מעשיך⁵².

(כ"ק אדמו"ר⁵³)

וכמארו"ל להיות כל ימיו בתשובה: דלכאורה
 אינו מובן: לאחר שכבר עשה תשובה – על מה
 יעשה תשובה שוב? אלא הכוונה היא שצריך לעסוק
 כל ימיו בתורה ועבודה „כדי להשיב חלק ה' למקורא
 ושרשא כו”.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁵)

ואין לך שמחה גדולה כצאת מהגלות והשביה
 .. ואף שהגוף עומד בשיקוצו ותיעובו .. מ"מ
 תיקר נפשו בעיניו לשמוח בשמחתה .. שלא
 לערכב ולכלבל שמחת הנפש בעצבון הגוף:
 מבוארים כאן שני טעמים לאפשריות שמחה של

(50 תהלים קד, כד. 51 שם צב, ו. 52 ראה ד"ה אין ערוך
 לך דפי חיי שרה תרצ"ד (סה"מ תשי"א ע' 139 ואילך). ובכ"מ.
 (53 לקו"ש חט"ו ע' 510 בהערה. 54) ושם: „ונמצא כל ימיו
 בתשובה”. (55 הגהה לשיעורים בספר התניא (כת"ק) –
 נדפסה (בחלקה) ב„שיעורים בספר התניא” ע' 370. 56) ראה
 גם תו"מ סה"מ ח"א ע' רצב. וש"נ. וראה גם „לקוטי פירושים”
 לעיל ד"ה ואח"כ יבא (הג'). (57) ויתרה מזו – שבמצות שמחת

ליקוטי אמרים

פרק לא

תז

וכמ"ש בזהר: הקדמת ת"ז
(י"ד, ב). שם תכ"א (מת, ב).
כי ברח העם: בשלח יד, ה.

המלך ואף שהגוף עומד בשיקוצו ותיעובו וכמ"ש
בזהר הנקרא משכא דחויא כי מהותה ועצמותה של
הנפש הבהמית לא נהפך לטוב ליכלל בקדושה מ"מ
תיקר נפשו בעיניו לשמחה בשמחתה יותר מהגוף
הנבזה שלא לערבב ולבלבל שמחת הנפש בעצבון
הגוף. והנה בחי' זו היא בחי' יציאת מצרים שנאמר
בה כי ברח העם דלכאור' הוא תמוה למה היתה כזאת

וזהו מה שאנו אומרים⁶⁶ שגאולת מצרים היתה
„מאפילה לאור גדול“, היינו שע"י גילוי האור
הגדול הורגשה אצלם האפילה יותר, ונבהלו לצאת
ממצרים.

(כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ⁶⁷)

יציאת מצרים שנאמר בה כי ברח העם .. מפני
שהרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתקפו: ענין
הבריחה הוא שלא יביט ברע ולא ישמע לו כלל. וזהו
שביצי"מ היו מוכרחים לברוח מהרע, כי מאחר
שהרע שבהם ה' בתקפו, אם היו מביטים ברע היו
יכולים ליפול בו. וע"ד המבואר בתו"א⁶⁸ בענין אדם
הראשון, שהלך בהיכלות, והשיאו הנחש שיביט
בהיכלות הטומאה, ונפל בתאוה אליהם (וכדמצינו⁶⁹
באשתו של לוט שנענשה על שהביטה מאחרי⁷⁰).

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש⁷¹)

ענין הבריחה הוא שאף שלא פעל בעצמו שלא ירצה
ברע (שהרי הרע הוא עדיין בתקפו), מ"מ ה"ה עוקר
עצמו מן הרע בפועל⁷². וזהו ענין יציאת מצרים,
שהיא היציאה בתוקף ועקירת עצמו מן הרע בפועל.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש⁷³)

הטעם שהיו מוכרחים לברוח – כי לולי הבריחה הי'
יכול להיות איזה יניקה לסט"א.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"ש⁷⁴)

ולהתעסק עם הרע לבררו – לא הי' להם פנאי, כי
הגאולה היתה ברגע אחד (ע"ד לשון הרמב"ם⁷⁵ „מיד

[משא"כ ע"י יציאת עצם הנשמה מהגלות – מאחר
שאין זה הפיכת החושך (והחושך הוא „רק גרם
בעלמא“), לכן גם „יתרון האור“ שבזה אינו בתכלית
השלימות⁶¹].

ולעיר גם מהאריכות במשל („כמשל בן מלך שהי'
בשב"י וטוחן בבית האסורים ומנוול באשפה“) – כי כל
פרטים אלו מוסיפים בשמחה.

(כ"ק אדמו"ר⁶²)

וטוחן בבית האסורים: שהוא המדריגה היותר
פחותה, כדמשמע מ"ש⁶³, „מבכור פרעה גו' עד בכור
השפחה אשר אחר הריחיים“.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁴)

שהגוף .. נקרא משכא דחויא: כמבואר הענין
בארוכה בד"ה ותפקחנה להצ"צ⁶⁴.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁵)

יציאת מצרים שנאמר בה כי ברח העם ..
מנמתם וחפצם היתה לצאת נפשם האלהית
מגלות הס"א היא טומאת מצרים: כי בעת יציאת
מצרים האיר גילוי אור גדול, ועי"ז הורגשה אצלם
יותר האפילה דמצרים (כי בגילוי אור גדול ניכרת
ונרגשת יותר האפילה), וזה גרם להם שנבהלו לצאת
משם בדרך בריחה [כי בהלה באה בעת הסכנה ר"ל,
שאז ישנן ב' ההרגשות – הרגש החיים והפכו
(ובנדו"ד – הרגש האור הגדול והאפילה דמצרים),
וזה מבהיל ביותר].

הקליפות .. כדי להעלות נצוצות משם כו"ו). (69) וירא יט, כו.
70) ואף ששם י"ל שטעם העונש הוא לפי שלא היתה כדאי
לראות במפלתן (ראה רש"י וירא שם, יז) – הרי גם אם כן הוא,
סו"ס העונש הוא שנפלה עמהם, כידוע שהעונש נמשך מיני' ובי'
(ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תקעב. ביאורו"ז להצ"צ
ח"א ע' רכו). 71) סה"מ תרל"ז ע' תשטו. 72) בקבלת-עול
הבאה מצד תוקף האמונה (כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ – סה"מ תש"ד
ע' 155). 73) סה"מ תרס"ה ע' קלד. 74) סה"מ תרס"ג ח"ב
ע' קנט. 75) הל' תשובה פ"ז ה"ה.

61) ראה תו"ח נח ס, סע"ב ואילך. וראה לקו"ש ח"ט ע' 21 הערה
52. 62) תו"מ סה"מ ח"ד ע' קכו ואילך ובהערה 40. 63) בא
יא, ה. וראה רשב"ם שם: „ולהלן הוא אומר עד בכור השבי ..
בכור השבי הוא אחר הריחיים, שהיו מטחינים אותם, כמ"ש ויהי
טוחן בבית האסורים“. 64) ספר החקירה ע' 136.
65) „שיעורים בספר התניא“ ע' 371 הערה 13. 66) הגדה של
פסח פיסקא לפיכך. 67) סה"מ תרצ"א ע' רפא. תש"ח ע' 167.
68) בראשית ו, א (וממשיך שם: „וכן שמעתי מהק"ר אברהם בן
הה"מ ז"ל ע"פ ויט יהודה .. היינו שנטה למטה בהיכלות

וכי אילו אמרו לפרעה לשלחם חפשי לעולם לא היה מוכרח לשלחם אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתקפו בחלל השמאלי כי לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה רק מגמתם והפצם היתה לצאת נפשם

לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה: שבת קמו, א.

שלשת ימים נלך גו'⁸¹, הם ג' לבושי מחשבה דיבור ומעשה⁸², כי העצה לברוח מהרע היא לברוח לתורה (כמארז"ל⁸³ „אם ראיתם שמזדווג לכם ברוח לתורה⁸⁴), והיינו ע"י התלבשות ג' לבושי הנפש בתומ"צ, כמבואר לעיל⁸⁵.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁸⁶)

מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתקפו: אלא שהי' בבחי' ביטול לפי שעה.

(כ"ק אדמו"ר נוהרשב"ב⁸⁷)

מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתקפו: בזה מתורץ ג"כ מה ש"לא עיכבן אפילו כהרף עין כו'⁸⁷ – כי מאחר שהרע הי' עדיין בתקפו, אם היו מתעכבים אפילו „כהרף עין" היתה סכנה שיימצאו אחדים מבנ"י שיתחרטו מלצאת, מחוסר רצונם לעזוב את אורח-החיים שהורגלו אליו במצרים ולצאת למדבר כדי לקבל את התורה.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁸)

הרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו .. כי לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה: ולכן נאמר⁸⁹ „בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה" „שתקבלו התורה" „ששלימות יצי"מ היא במתן תורה, כי בעת היציאה ממצרים גופא לקחו עמם מזוהמת מצרים, ולא נשלמה יציאתם ממצרים אלא במתן תורה, כש"פסקה זוהמתם".

(כ"ק אדמו"ר⁹⁰)

הרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו .. כי לא פסקה זוהמתם עד מתן תורה: ואף שהחירות בליל פסח היתה⁹¹ גם בנוגע לבירור הגוף ונה"ב⁹²

הן נגאליו"ן, וכדאיאת במכילתא⁷⁶ שכיון שהגיע הקץ „לא עיכבן אפילו כהרף עין".

(כ"ק אדמו"ר⁷⁷)

ביאור ענין הבריחה בפרטיות יותר:

תיבת „בריחה" בלה"ק כוללת שני ענינים: (א) יציאה בבת אחת, שלא באופן מסודר (שאו הז' „הליכה" ולא „בריחה"), אלא בדרך דילוג; (ב) היציאה היא באופן של הרחקה ככל האפשרי מהמקום הבלתי רצוי.

ושני ענינים אלו שייכים בתחילת העבודה, שאז ישנה עדיין שייכות לענינים בלתי רצויים כו', ולכן צ"ל העבודה ד"סור מרע", שבוה ישנם שני פרטים אלו: (א) לכל-לראש בהכרח לברוח מהענינים הבלתי רצויים ככל האופנים האפשריים, ואין נפק"מ מה יהיו הטעמים וההסברות וכו' לזה, ובלבד שהבריחה מהענינים הבלתי רצויים תהי' בהקדם האפשרי (וכידוע המשל בזה⁷⁸); (ב) יש להתרחק מהדבר הבלתי רצוי ככל האפשרי („אסורה מכאן"⁷⁹).

וזהו מ"ש אדה"ז כאן, שמזה שיצי"מ היתה באופן ד"כי ברח העם", היינו שהוצרכו לבריחה (הכוללת ב' ענינים הנ"ל), מוכח „שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו", ולכן הוצרכו לבריחה מהרע.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

דלכאור' הוא תמוה למה היתה כזאת וכי אילו אמרו לפרעה לשלחם חפשי לעולם לא היה מוכרח לשלחם אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין היה בתקפו כו': ולכן אמרו רק „דרך

(יד) „וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים", ועי"ז וה' ישלם לך", „אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך", „שיהא שלם יצרך עמך ואוהבך ואל ישיאך לחטוא כו'" (סוכה שם ובפרש"י). (85) פ"ד. פי"ב. (86) אוה"ת וארא ע' ב'תקעו. בא ע' שג. ס"ע ב'תתקמ ואילך. (87) נסמן לעיל הערה 76. (88) הגהה לשיעורים בספר התניא (כת"ק) – נדפסה בחלקה ב, שיעורים בספר התניא ע' 372 הערה 15. אגרות קודש חכ"ב ע' תלג. (89) שמות ג, יב (ובפרש"י). (90) תומ" חז"ה ע' 249. (91) כמבואר בת"ז תנ"ו (צא, א) ובז"ח ר"פ יתרו. (92) שהוצרך להיות בשביל אכילת קרבן פסח, דכתב ב"י (בא יב, מג), „כל בן נכר לא יאכל בו".

(76) עה"פ בא יב, מא (הובא בפרש"י עה"ת שם). (77) סה"מ תשט"ז ע' רלה. ד"ה ובראשי חדשיכם תשל"ת. (78) ראה תומ" חז"ה ע' 74. ושי"ב. (79) ל' רש"י עה"פ שמות ג, ג. (80) שיחת ש"פ אמור תשל"ז. (81) וארא ת, כג. (82) ראה אור תורה להח"מ סע"א. ס"פ. (83) דב"ר פ"א, יט – עה"פ (דברים ב, ג) „פנו לכם צפונה", ואין צפונה אלא תורה שנאמר (משלי ב, ז) יצפון לישרים תושי"ן". (84) ראה גם סוכה נב, א עה"פ (משלי כה, כא), „אם רעב שונאך האכילהו לחם", דקאי על יצה"ר ש"רעב הוא ואומר לך להשיבניו בעבירות .. האכילהו מלחמה של תורה" (פרש"י משלי שם). וממשיך (שם, כב), „כי גחלים אתה חותה על ראשו (דקאי ג"כ על התורה, שניתנה בלפידים, כמ"ש יתרו כ,

ליקוטי אמרים

פרק לא

תט

ה' עוזי ומעוזי גו': ירמי טז,
 יט. משגבי ומנוסי: שמואל
 ב כב, ג. כשיעביר ה' רוח
 הסנוואה מן הארץ: ע"ד לשון
 הכתוב – זכרי' יג, ב.
 ובמנוסה לא תלכון גו': ישעי'
 נב, יב. ביתר שאת ויתר עז:
 ע"ד לשון הכתוב – ויחי מט,
 ג. אורה ושמוחה: ע"ד לשון
 הכתוב – אסתר ת, טז.
 לאמר כנ"ל: בפרקין.

האלהית מגלות הס"א היא טומאת מצרים ולדבקה בו
 ית' וכדכתיב ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה וגו' משגבי
 ומנוסי וגו' והוא מנוס ל' וגו' ולכן לעתיד כשיעביר ה'
 רוח הטומאה מן הארץ כתיב ובמנוסה לא תלכון כי
 הולך לפניכם ה' וגו'. ולהיות בחי' תשובה זו ביתר
 שאת ויתר עז מעומקא דלבא וגם שמחת הנפש תהיה
 בתוספת אורה ושמוחה כאשר ישיב אל לבו דעת
 ותבונה לנחמו מעצבוננו ויגונו לאמר כנ"ל הן אמת כו'
 אך אני לא עשיתי את עצמי. ולמה עשה ה' כזאת
 להוריד חלק מאורו ית' הממלא וסובב כל עלמין וכולא
 קמי' כלא חשיב והלבישו במשכא דחויא וטפה סרוחה

וכנגד מחשבה, שהיא בבריאה, והיא הלבוש הראשון
 – כתיב לשון אדם, „מנוס“.

(ב) כנגד ג' הבחינות בטומאת מצרים⁹⁵, שיניקתן
 ממיצר הגרון, והן ג' בחינות מוחין דקטנות
 שבגרון⁹⁶ – ג' שרי פרעה, שר הטבחים שר המשקים
 ושר האופים⁹⁷. ולכן הביא ג' פסוקי מנוסה, כנגד
 המנוסה מכל ג' בחינות אלו לדבקה בה: כדי לצאת
 מהטומאה היותר קשה, שר האופים שמשמאל (בחי'
 ושט) – כתיבי ג' לשונות, „עוזי ומעוזי ומנוסי“; כדי
 לצאת מהטומאה דשר הטבחים, קו האמצעי (בחי'
 ורידין) – כתיבי ב' לשונות, „משגבי ומנוסי“; וכדי
 לצאת מהטומאה דשר המשקים שמימין (בחי' קנה),
 שהוא הקל מכולם – די במנוס בלבד, ולכן כתיב רק
 „מנוס“.

(מוהר"צ אבי כ"ק אדמו"ר⁹⁸)

אולי י"ל שג' הפסוקים הם כנגד (הבריחה מ)ג'
 קליפות הטמאות. ולא נקט פסוק בפ"ע כנגד קליפת
 נוגה, כי קליפת נוגה נכללה ברע.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁹)

והוא מנוס ל': צ"ע מקומו.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁹)

ובולא קמי' כלא חשיב: ראה „לקוטי פירושים“
 לעיל פ"כ ד"ה כולא.

נבאר סוד יוסף). תו"א וארא נח, ב ואילך. יתרו עא, ד. הוספות
 לפ' ויחי קב, ג. קד, ב ואילך. ועוד. (96) וזהו ש„גרון“ הוא
 מספר ג' שמות אלקים עם הכולל. (97) ונרמז בלשון „טומאת
 מצרים“ – „טמא“ ר"ת טבחים משקים אופים. (98) לקוטי לוי"צ
 לתניא ע' יב ואילך. (99) „הערות ותיקונים בדרך אפשר“.

– מ"מ, מאחר שהברור בליל פסח נעשה (בעיקר)
 מצד הגילוי שלמעלה, ומצד עצמם לא היו מוכנים
 לזה [ועבודתם במילה ופסח לא היתה (בעיקרה) אלא
 לעורר את הגילוי שלמעלה, כי העולם ה' אז
 בזהמתו עדיין, וממילא המצוות אז היו באופן
 אחר⁹³], לכן ביטול הרע שבנה"ב ה' רק בחיצוניות
 ובגלוי, ובפנימיות ובהעלם נשאר עדיין הרע
 בתקפו.

אלא שביטול זה של הרע (בחיצוניות) שמצד הגילוי
 שלמעלה – ה' ההתחלה ונתינת כח לביטול הרע
 (בפנימיות) בדרך עבודה מלמטלמ"ע, בימי הספירה;
 ואז, בשעת מ"ת (אחרי גמר עבודת הספירה) –

„פסקה זוהמתם“, גם זו שבפנימיות ושבהעלם.

(כ"ק אדמו"ר⁹⁴)

וכדכתיב ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה וגו'
 משגבי ומנוסי וגו' והוא מנוס ל' וגו': הטעם
 שהביא ג' פסוקים – י"ל בשני אופנים:

(א) כנגד מחשבה דיבור ומעשה, היינו המחדו"מ
 בתורה ומצוות: כנגד מעשה, שהוא בעולם העשי'
 ששם הרע ביותר, והוא הלבוש השלישי – כתיבי ג'
 לשונות, „עוזי ומעוזי ומנוסי“; כנגד דיבור, שהוא
 בעולם העשי', ששם אין הרע גובר כ"כ, והוא
 הלבוש השני – כתיבי ב' לשונות, „משגבי ומנוסי“;

(93) שלכן אין למדין מלפני מ"ת – ירושלמי מוע"ק פ"ג ה"ג.
 יומא כת, ב. שד"ח כללים בערכו ובפאת השדה. אנציקלופדי'
 תלמודית בערכו (וראה לקו"ש שבפנים הערה 27). (94) לקו"ש
 ח"ג ע' 871 הערה 33. תו"מ חכ"ח ע' 26 ואילך. (95) בהבא
 לקמן – ראה לקו"ת להאריז"ל וישב לט, מ (ד"ה ויהי כו' עתה

אין זה כי אם ירידה זו היא צורך עליה להעלות לה' כל נפש החיונית הבהמית שמקליפת נוגה וכל לבושיה הן בחי' מחשבה דבור ומעשה שלה ע"י התלבשותן במעשה דבור ומחשבת התורה [וכמ"ש לקמן ענין העלאה זו באריכות איך שהיא תכלית בריאת העולם] וא"כ איפוא זאת אעשה וזאת תהיה כל מגמתי כל ימי חלדי לכל בהן חיי רוחי ונפשי וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא דהיינו לקשר מחשבתי ודבורי במחשבתו ודבורו ית' והן הן גופי הלכות הערוכו' לפנינו וכן מעשה במעשה המצות שלכן נקראת התורה משיבת נפש פי' למקורה ושרשה וע"ז נאמ' פקודי ה' ישרים משמחי לב :

וכמ"ש לקמן: פרקים להלן.
לכל בהן חיי רוחי: ישעי' לח,
טז. אליך ה' נפשי אשא:
תהלים כה, א. משיבת נפש:
תהלים יט, ח. פקודי ה'
ישרים משמחי לב: שם, ט.

[מא, א]

לכל בהן: בתרגום לישעי' שם – „קדם כולהוין (ראשון שבכולם)¹⁰¹. ואולי כאן¹⁰² (וכן באגה"ק סכ"ז) פירוש „לכל" הוא „לכלול"¹⁰³. וצ"ע.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

וכמ"ש אליך ה' נפשי אשא דהיינו לקשר מחשבתי ודבורי במחשבתו ודבורו ית' .. וכן מעשה במעשה המצות כו': עיין אגרת התשובה פ"י¹⁰⁰.

(כ"ק אדמו"ר²⁷)

קיצור (שני) לפרק לא

אלוק ממעל, רק שהוא בבחי' גלות, והרחמנות עלי' גדולה. ולזאת אשים כל מגמתי להוציאה ולהעלותה ע"י מצוות, תפלה ותשובה ומעשים טובים, ואין לך שמחה כו' כמשל בן המלך שהי' בשבי' ויצא חפשי, והוא בחי' שמחה של מצוה.

ומבאר בזה ענין בריחת העם ממצרים, אשר לכאור' הוא תמוה כו', אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו כו', והוא כמ"ש „ה' עוזי ומנוסי¹⁰⁴ כו'".

ואומר ללבו: הן אמת כי אנכי משוקץ כו', אך אני לא עשיתי את עצמי, ולמה עשה ה' כזאת להוריד מאורו ית' הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין להלבישו במשכא דחויא טיפה סרוחה, אין זה כי אם ירידה צורך עלי', להעלות לה' כל נפשו החיונית ולבושי' ע"י התלבשותן במחשבה דיבור ומעשה של

נתבאר אשר גם אם יאריך להעמיק בענינים אלו יבוא לידי עצבות, לא יחוש, כי כך היא המדה לאכפיא לסטרא אחרא במינה ודוגמתה, ומיני' ובי' אבא כו'.

זולת כי לב נשבר אינו נק' בשם עצבות כלל, כי עצבות הוא שלבו מטומטם ואין לו חיות, אבל הוא הנק' בשם מרירות, שיש חיות בלבו להתמרמר, כי המרירות הוא מבחי' גבורה דקדושה, והשמחה הוא מבחי' חסדים, ולעתים צריך לעורר גבורה דקדושה להמתיק הדינין בשרשן, וע"ז ארוז"ל „לעולם ירגיז אדם יצ"ט כו'". ושעה המיוחדת לרוב בני אדם הוא בשעה שהוא עצב בלא"ה ממילי דעלמא כו'.

ואח"כ יבא לידי שמחה אמיתית, לאמר כי הגם שהגוף שלי עם הנפש החיונית רחוק מה' בתכלית ומשוקץ ומתועב כנ"ל, אבל מ"מ יש בקרבי חלק

עליהם יחיו", „על כל המתים גזר ה' שיעמדו בתחי' (מצו"ד שם) אינו מתאים כאן. (103) ראה גם „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות" לאגה"ק שם. (104) כ"ה בכת"י 1. 4. אבל בכת"י 3 לנכון כמ"ש בכתוב: „עוזי ומנודי ומנוסי" (כ"ק אדמו"ר – הערה לקיצורים והערות ע' קמו).

100) ושם: „ואתדבקות רוחא ברוחא בכוונת הלב בתפלה .. וכן .. להיות דבר ה' בפיו באמת .. וכן לקיים כל המצות .. וגם אחר התפלה אומרים אליך ה' נפשי אשא דהיינו לאתדבקא רוחא ברוחא כל היום וכו'". (101) מצו"ד שם. (102) לכאורה הכוונה – שהפירוש „קדם כולהוין" (דקאי על מ"ש לפני"ז „אד

ליקוטי

פרק לא

אמרים

תיא

שהן הן גופי ההלכות ומעשי המצוות, שלכן נק' התורה „משיבת נפש“, פ' למקורה ושרשה, וע"ז נאמר „פקודי ה' ישרים משמחי לב“.

התורה והמצוות (והוא תכלית בריאת העולמות). וא"כ זאת אעשה, שתהי' כל מגמתי לכל בהן חיי רוחי כו', לקשר מחדו"מ שלי במחדו"מ של הקב"ה,

לקוטי הגהות – מיוחס להצ"צ

ואח"כ יבא לירי שמחה אמיתית: עיין לקו"ת ד"ה תחת אשר לא עבדת פ"ב¹⁰⁸.

כי ברח העם: והו"ע „בחפזון“ – עיין לקו"ת ד"ה אדם כי יקריב פ"ב¹⁰⁹ בענין „כי ברח“. ד"ה וספרתם פ"א¹¹⁰ בענין „בחפזון“.

עצבות היא מצד קליפת נוגה: עיין לעיל פ"א¹⁰⁵. אבל מרירות .. מבחי' גבורות קדושות: בענין מרירות – עיין תו"א ביאור לד"ה יביאו לבוש מלכות (ד"ה הנה התורה כו')¹⁰⁶. לקו"ת ד"ה קול דודי פ"ב¹⁰⁷.

אזי תהי' שמחת נפשו בעסק התורה כפולה ומכופלת ביתר שאת, ועיי"ש שציין לתניא כאן. (109) ויקרא ג, א (ושם: „בפסח .. הנה"ב לא נתהפכה עדיין ולכן נאמר כי ברח העם וכמ"ש בסש"ב ס"פ ל"א"). (110) אמור לה, ב (ושם: „פסח הוא יצ"מ שהוא בחפזון .. כי אז ה' התגלות אלקות מלמעלה .. וגאלם בבחי' חפזון כו", ועיי"ש שציין לתניא כאן).

(105) ושם: „נפש אחת מצד הקליפה .. וממנה באות כל המדות רעות .. ועצבות מיסוד העפר“. (106) מג"א צב, א (ושם: „בחי' מר שהוא מרירות וגבורות“). (107) שה"ש יד, סע"ד ואילך (ושם: „לכאורה ה' צריך להיות המרור בקו שמאל כי הוא בחי' גבורות [כמבואר בסש"ב בפל"א .. וכ"ה בלק"ת מהאריז"ל פ' נשא והוא מבחי' גבורות כו']“). (108) תבא מג, א (ושם: „וכל מה שיאריך ויעמיק בענין פחיתת עצמו ויהי' נבזה בעיניו נמאס ..